

Høring av forslag om utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat i Verdal kommune

Sammendrag

Som en del av arbeidet med å ta vare på naturmangfoldet i Trøndelag sender vi ut verneforslag for utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat i Verdal kommune på høring. Området er lokalisert på Ramsås statsallmenning gårds- og bruksnummer 5038/296/1 i Verdal kommune.

Område som skal utredes for vern er en utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat, som ble opprettet i 1984. Planområdet er en del av et stort myrkompleks, med variert utforming av myr og kantvegetasjon. Eksisterende naturreservat og foreslått utvidelse dekker til sammen 480,8 dekar. Utvidelsen alene dekker 59,8 dekar.

Offentlig oppstart av verneprosessen ble kunngjort av Statsforvalteren i Trøndelag 03.03.2023. Etter innspill til oppstartsmeldingen er 27,1 dekar skogsareal tatt ut av foreslått verneområde.

Utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat vil bidra til å hindre at arter og naturtyper utrykkes. Samtidig økes andelen av naturtypene platåhøgmyr og høgmyr i innlandet, i arealer som vernes for kommende generasjoner.

Utvidelsen vil gjøre myrmassivet komplett. Platåhøgmyr, som er sterkt truet (EN), er en av typene myrmassiv som går inn under begrepet "høgmyr i innlandet" eller "typisk høgmyr". Naturtypen typisk høgmyr fikk egen handlingsplan i 2011, og ble foreslått som utvalgt naturtype i 2022.

Området representerer sårbar natur av en bestemt naturtype, og er et referanseområde for platåhøgmyr. Området kvalifiserer derfor til verneformen naturreservat.

Prosess

Statsforvalteren i Trøndelag er ansvarlig for planprosessen innen rammer satt av Miljødirektoratet. Prosessen skal følge saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven §§ 41- 43.

Generell bakgrunn

Arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern er forankret i Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Meldingen sier blant annet at man skal sikre et representativt utvalg av norsk natur for fremtiden, gjennom å verne naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i vernearbeidet er NINA rapport 535/2010, NINA rapport 888/2012 og NINA rapport 1666/2019.

Bevaring av verdifull natur - Supplerende vern

I 2018 ga klima- og miljødepartementet oppdrag om å foreslå områder for supplerende vern av natur i Norge. I stortingsmelding 14 – Natur for livet (2015–2016), står det at et av tre nasjonale mål er å «bevare et utvalg av naturområder som viser variasjonsbredden i norsk natur, det vil si et «representativt utvalg». Det sentrale målet med oppdraget om supplerende vern er derfor å foreslå områder som inneholder natur som vi har vernet for lite av. På oppdrag fra Miljødirektoratet leverte Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) 1. februar 2019 innspill til områder, som kunne være aktuelle for supplerende vern. Utvidelse av Kaldvassmyra ble da spilt inn med bakgrunn i mål om å bevare spesielt verdifull myr.

25. januar 2021 fikk Statsforvalteren i oppdrag å starte verneprosessen basert på de foreslåtte områdene i Trøndelag.

Målsetting

Mulige verneområder vurderes opp mot de nasjonale miljømålene som sier at:

- 1.1 Økosystemene skal ha god tilstand
- 1.2 Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres
- 1.3 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Naturmangfoldslovens kriterier

Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Oversikt over Kaldvassmyra i Verdal kommune, 11.08.2014. Planområdet sees her mot høyre hjørne i bildet. Foto: Anders Lyngstad, NTNU Vitenskapsmuseet.

Verneformål og verneverdier

Kaldvassmyra naturreservat, Verdal kommune - UTVIDELSE

Kommune:	Verdal
Gnr./bnr.:	Ramsås statsallmenning, 5038/296/1
Areal:	59,8 daa nytt areal
Vegetasjonssone:	øvre del sørboreal (Sb), svakt oseaniske (O1) seksjon
Høyde over havet:	185 -190
Verdi:	Svært høy (A)
Naturtype:	A07 Intakt lavlandsmyr i innlandet

Nøkkelopplysninger

Området som skal utredes er en utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat, som ble opprettet i 1984. Planområdet er en del av et stort myrkompleks, med variert utforming av myr og kantvegetasjon. Inneholder platåhøgmyr som er sterkt truet (EN).

Faglig beskrivelse og verdi

Vegetasjonstyper/naturtyper

Spesielt for planområdet:

- Inneholder et myrmasiv med platåhøgmyr (EN – sterk truet)
- Inneholder kantskog

Om Kaldvassmyra:

- Et stort myrområde med mange forskjellige myrtyper. Flere av myrutformingene på Kaldvassmyra er kategorisert som truet eller nær truet.
- Det finnes både ekstremt rike og ekstremt fattige myrtyper i myrkomplekset, noe som er sjeldent og gjør området spesielt interessant. Denne kalktilførselen påvirker vegetasjonen som blir betydelig rikere enn hva som er forventet for et myrområde som i hovedsak består av ombrotrof myr. Kaldvassmyra er den største kjente forekomsten av denne naturtypen i Norge.
- Området har flere internasjonalt truede arter (IUCN Red List).
- I reservatet ligger et kalkrikt vann, og rundt myra er flere kalkrike kilder, som forsyner myra med kalkrikt vann og legger grunnlag for rik og særegen vegetasjon.
- Området har svært verdifulle leveområder for vadefugl.

Naturtype	Rødlistekategori	Kvalitet
A07 Intakt lavlandsmyr i innlandet	Nær truet (NT)	Svært høy (A)
Platåhøgmyr	Sterkt truet (EN)	Svært høy (A)
A06 Kilde og kildebekk under skoggrensen		Svært høy (A)
A05 Rikmyr		Svært høy (A)

Tabell 1. Naturtyper i Kaldvassmyra med svært høy kvalitet. Planområdet inneholder platåhøgmyr. Norsk rødliste for naturtyper 2021.

Myr deles i to kategorier ut fra hvor vannet i myra kommer fra:

Jordvannsmyrer (minerotrof) er påvirket av grunnvannet, altså vann som har vært i kontakt med berg eller jordmasser. Avhengig av hvor mineralrikt vannet er (og hvor høy pH det har), snakker vi om fattigmyr, intermediærmyr og rikmyr.

Nedbørsmyrer (ombrotrof) får vann kun fra nedbør, og har derfor en svært nøysom vegetasjon.

Platåhøgmyr er en av typene myrmasiv som går inn under begrepet "høgmyr i innlandet" eller "typisk høgmyr". Naturtypen typisk høgmyr fikk egen handlingsplan i 2011, og ble foreslått som utvalgt naturtype i 2022. Klimaendringer og inngrep i naturen gjør at enkelte typer natur trenger bedre beskyttelse i Norge. Klima- og

miljødepartementet foreslo derfor å gi naturtypen typisk høgmyr en spesiell status og bedre beskyttelse ved å gi naturtypen status som utvalgt naturtype.

Foto: Platåhøgmyr, Kaldvassmyra. Anders Lyngstad NTNU Vitenskapsmuseet.

Arter

I området er det registrert 205 karplantearter, 58 lavarter, 50 sopparter, 111 mosearter, 2 kransalgarter og 110 fuglearter. Reservatet har flere rødlistede naturtyper, og det er registrert til sammen 24 rødlistearter i rødlista fra 2015.

På de ekstremrike myrene i reservatet vokser arter som: *Carex appropinquata* (taglstarr), *Carex diandra* (kjevlestarr), *Carex lepidocarpa* (nebbstarr), *Dactylorhiza incarnata* (engmarihand) og *Hammarbya paludosa* (knottblom).

En lang rekke mosearter er sjeldne eller plantegeografisk interessante. *Lophozia laxa* (torvflik) med rødlistestatus sårbar (VU) i rødlista for 2021, finnes på tuer på Kaldvassmyra.

Fugl

Kaldvassmyra har et interessant fugleliv, og myra som en særegen biotop for vade- og svømmefugler er en del av verneformålet. Den siste publiserte fugletaksering fra området er fra 2010, og det ble da registrert totalt 110 arter innenfor Kaldvassmyra naturreservat med kantsoner. I 2010 var 12 av disse artene rødlistet.

Kantskog

Kantskog er viktig fordi:

- Skog gir skygge- og kanteffekt, som beskytter kilde- og myrkantene mot direkte innstråling og uttørking.
- Skog kan være en buffer mot kalkstøv fra drift av kalkverket som er en trussel mot verneverdiene i Kaldvassmyra.
- Hogst endrer miljøforholdene i de baserike kilde- og sumpområdene i vest, som også har rikt innslag av fjellarter.

Verneformål

I fredningsbestemmelsene for Kaldvassmyra (desember 1984) heter det: Formålet med fredningen er å bevare den særegne og varierte vegetasjonen på Kaldvassmyra for undervisnings- og forskningsformål, samt å bevare enkelte plantearter som ansees som sjeldne eller har særlig plantegeografisk verdi. Videre å bevare en særegen og rik vårtmarksbiotop, særlig for vade- og svømmefugler.

Verneform

Naturreservater skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene:

a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap),

b (arter og genetisk mangfold),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter),

d (større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv),

e (områder med særskilte naturhistoriske verdier),

g (økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt),

h (referanseområder for å følge utviklingen i naturen).

Utvidelsen av Kaldvassmyra naturreservat vil bidra til å nå bevaringsmålene bokstav a), b) c) og h). Området foreslås derfor som naturreservat.

Måloppnåelse

Utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat vil bidra til å nå de nasjonale miljømålene 1.1, 1.2 og 1.3 som sier at:

1.1 Økosystemene skal ha god tilstand

1.2 Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres

1.3 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Ved å ta inn det foreslåtte området i verneområdet, vil myrkomplekset bli komplett og få en bedre økologisk tilstand. Utvidelsesområdet inneholder en sterkt truet naturtype, og myrkomplekset er et referanseområde for naturtypen.

Vern av området bidrar også til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at områder blir større eller at det bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet. Våtmarker er blant de mest produktive økosystemene på jorda, og blir kalt økologiske supersystemer. Noen typer våtmark, særlig myr, binder store mengder karbon. Å ta vare på myr kan dermed bidra til å redusere frigjøring av klimagasser. Basert på tall fra Norsk rødliste for arter fra 2015 var det i alt 183 truede arter som hadde våtmarker som sitt hovedleveområde.

Konsekvenser av vernet

Områdene er vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Eksisterende verneforskrift fra 1984 justeres til dagens standard.

Kjente brukerinteresser i planområdet

- Statskog er grunneier
- Allmenningsretter etter fjelloven og lov om skogsdrift i allmenningsloven
- Reinbeitedistrikt: Gasken Laante sijte/Feren
- Rekreasjon, friluftsliv og forskning
 - Området i sin helhet har en god del besøk. Spesielt attraktivt er området ved Kaldvatnet, med krystallklart, kaldt, kalkrikt vatn.
 - Myrene og kildene er mindre besøkt. De er sårbare for tråkk og det kan vurderes å kloppe en sti fra vest ned til Kaldvatnet om man ønsker tilrettelegging.

Undervisning og forskning er et av elementene i verneformålet for Kaldvassmyra, og området er av stor interesse i fagmiljøene.

Rein som beiter på Kaldvassmyra 04.04.2024. Foto: Statsforvalteren i Trøndelag.

Kulturminner

- Det finnes en tjæremile i planområdet

Tjæremile med informasjonsplakat i skogkanten i planområdet. Foto: Statsforvalteren i Trøndelag.

Trussel mot verneverdier

- Arealendring
- Hogst av kantskog/skog
- Kalkstøv - Nedbørmyr (som dominerer på Kaldvassmyra) får all næringstilførsel fra nedbør og lufttransporterte partikler. Karakteristisk for nedbørmyr er blant annet lav pH i torv og vatn (gjennomgående 3,5– 4,0, Moen et al. 1983). Nedfall av kalkstøv fra et utvida kalkbrudd vil kunne påvirke Kaldvassmyra ved å øke pH
- Påvirkning av kildesystemene. De hydrologiske forholdene gjennom kildehorisontene er svært viktige for Kaldvassmyra, og det er viktig å passe på vannføring eller dreneringsretning ikke endres. Vegene i sør (og vest) må ikke rustes videre opp, bl.a. for å hindre at kildesystemene påvirkes. (Rapport: Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes oppfølging av konvensjonen om biologisk mangfold)
- Myrene og kildene er sårbare for tråkk.

Tekniske inngrep og påvirkning

- Gjennom østre del gravd en kanal som har senket grunnvannstanden i myra. Restaurert i 2017 i regi av forvaltningsmyndighet.
- Påvirkning fra kalkfeltet i Tromsdalen
- Over myra gikk en vintervei for framkjøring av tømmer. Denne er ikke aktuell lenger
- Sperregjerde (eier?)
- Kanal som tilfører vann fra sør
- Informasjonsplakat ved tjæremile (ukjent eiere)

Sperregjerde flere steder på myra. Uklart hvem som vedlikeholder dette. Foto: Statsforvalteren i Trøndelag.

Infrastruktur

Det går vei langs sørsiden og østsiden av reservatet.

Skjøtsel i regi av forvaltningsmyndigheten

Det ble gjennomført tetting av grøft i grensen mellom eksisterende verneområde og det planområdet i 2017. Tetting av grøfter i myr er en måte å restaurere myr på, og gjøres for at myra skal få tilbake en god hydrologisk tilstand. Målet er at myra skal få tilbake sin økologiske funksjon som karbonlager, flomdemper og leveområde for en rekke arter.

Midt i bildet synes eksempel på plugg som er brukt for å tette grøfta. Grøfta utgjør/går i den eksisterende vernegrensa i det sørøstlige hjørnet.

Planstatus

Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift.

Arrondering

Planområdet er en utvidelse av Kaldvassmyra naturreservat mot sørøst, og utgjør ca. 59,8 dekar, mens det eksisterende verneområde dekker et totalareal på 421 dekar. Utvidelsen er justert etter innspill som kom inn etter oppstartsmeldingen, og 27,1 dekar skog er tatt ut etter oppstart. Grensen merkes med fastpunkt i terrenget, og i sør og øst er grensen justert mot veg for en naturlig arrondering. Under arbeidet er det oppdaget avvik mellom kart i Naturbase og vernekart fra 1984. De nye digitaliserte grensene for vernekartet i 1984 ligger til grunn for høringsforslag.

Prosess med kommuner og grunneiere

Kommunene har vært involvert før det ble startet formelle verneplanprosesser i medhold av naturmangfoldloven.

Statsforvalteren har gjennom verneplanarbeidet hatt møter med kommunene og grunneierorganisasjonene og har hatt dialogen med kommunene forut for oppstart av formelle verneplanprosesser. Det er også avholdt møter med grunneier og brukerinteresser.

Dato	Hendelse	Deltakere
23.04.2024	Telefonsamtale angående forslag til forskrift; Endring av paragraf som gjelder mulighet for uttak av skog innenfor vernegrensen	Statskog, Statsforvalteren
04.04.2024	Befaring av planområdet <i>Avklaring vedrørende innspill til oppstartsmelding og arrondering</i>	Verdal kommune, Statskog, Verdal Fjellstyre, Ramsås Statsallmenning
04.01.2024	Informasjon til Sametinget i - <i>fysisk møte</i>	Sametinget
03.03.2023	Formell oppstart	
03.03.2023	Informasjon til reinbeitedistrikt - <i>epost</i>	Gasken Laante sijte/Feren
22.11.2022	Oppstartsmøte - <i>fysisk møte</i>	Verdal kommune, Statskog, Verdal Fjellstyre, Ramsås Statsallmenning